«فرهیختگان» دلایل مهاجرت انیمیشن‌سازهای ایرانی و عدم‌تولید انیمیشن شاخص ایرانی را بررسی می‌کند

تور ترکیه برای انیماتورهای ایرانی

سیدمهدی موسوی‌تبار
خبرنگار گروه فرهنگ

یکی از دلایل اقبال جوانان و دانشجویان به رشته انیمیشن یا پویانمایی در دهه هشتاد و نود، احتمالا تحقق رویاهایی بوده که موقع تماشای کارتون‌های کودکی سراغ‌شان می‌آمده است. این رویاها اگر در دوره‌ای صرفا جایشان در ذهن و مخیله آنها بودند، اما آسان شدن میزان و امکان دسترسی به ابزار و فیلم‌های آموزشی و همچنین استقبال کودکان و نوجوانان و حمایت بخش کوچکی از رسانه ملی، این رویاها را عملی کرد و انیمیشن‌هایی ساخته شدند که در تیتراژهایشان تا دلتان بخواهد اسامی جوانان ایرانی دیده می‌شدند. این جوان‌ها یا به‌صورت خودآموز یا با حضور در مراکز آموزشی توانستند از راه‌های مختلف به توانایی‌های خود اضافه کنند و این افزایش توانایی‌ها منجر به تربیت و فعالیت تعداد زیادی از انیمیشن‌سازان و متخصصان این حوزه شد. در دهه نود، آثار شاخصی در مدیوم سینما ساخته شدند و حتی انیمیشن «آخرین داستان» به‌عنوان نماینده ایران در اسکار ۲۰۲۰ معرفی شد. در کنار این تولیدات اما شاهد مهاجرت بخش قابل توجهی از جوانان مستعد در حوزه پویانمایی هم بودیم. جوانانی که تخصص‌شان را در داخل کشور به‌دست آورده بودند اما حمایت چندانی از آنها نمی‌شد و مهم‌تر از آن، میزان درآمدشان را با همکاران خود در خارج از کشور مقایسه می‌کردند. کار با مقایسه به پایان نمی‌رسید. وقتی می‌دیدند که کیفیت کارشان از نمونه‌های خارجی بهتر یا نهایتا هم‌سطح است به خودشان حق می‌دادند که به این تفاوت معنادار درآمدها معترض شوند و برخی‌شان نیز دنبال راهی برای کسب درآمد ارزی و غیررسمی بودند. همه این اتفاقات در غیاب توجه مدیران فرهنگی و به‌طور خاص حوزه پویانمایی اتفاق می‌افتاد و میدان انیمیشن‌سازی خالی‌تر از قبل می‌شد. وقتی در داخل برای یک دقیقه انیمیشن در بهترین حالت بین ۱۶ تا ۱۸ میلیون تومان پرداخت می‌شود و برای همین مدت زمان در خارج از کشور بین هزار تا ۱۰ هزار دلار می‌دهند طبیعی است که چنین نارضایتی‌هایی به بار بیاید.

مسائل مالی تبدیل به دغدغه اصلی شد و کمبود امکانات و کاهش توجهات هم مزید بر علت شده بود تا بسیاری از فعالان این حوزه، به کشورهای همسایه مهاجرت کنند. این مهاجرت‌ها و همچنین نبود یک تشکیلات مستجم و هماهنگ برای حمایت و نظم بخشیدن به فعالیت‌های این حوزه، مانع از استفاده صحیح از تمامی ظرفیت‌های موجود در حوزه پویانمایی شده است. در دوره‌ای که تقریبا هر ماه یکی دوتا انیمیشن جذاب خارجی تولید و پخش می‌شوند ساخته نشدن انیمیشن‌های سینمایی جذاب برای عموم مخاطبان و در صف پخش ماندن تولیدات انجام شده، حاوی پیام امیدوارکننده‌ای برای سایر فعالان این حوزه نیست. هرچند پیمان جبلی، رئیس سازمان صداوسیما در دیدار اخیرش با محمد خزاعی، رئیس سازمان سینمایی کشور گفته بود که «هزینه‌های انیمیشن در خارج از کشور بالاست و ما به انجام کار مشترک در انیمیشن اعتقاد داریم. در کار سرمایه‌گذاری و تامین منابع مشارکت خواهیم کرد و بعد از آن توافق می‌کنیم که در جشنواره یا بعد از آن در صداوسیما پخش شود. من از ایده کارگروه به‌شدت استقبال می‌کنم. فردی مناسب را برای خرید رایت و کار مشترک و تامین در کارگروه معرفی می‌کنیم و متناسب با موضوع می‌توان کارگروه را گسترش داد»، اما باید منتظر ماند و دید که این جملات در عمل چه خروجی‌هایی خواهد داشت؟

اگر انیمیشن در کشورهای دیگر توسط شرکت‌ها و کمپانی‌های بزرگ ساخته و توزیع می‌شوند در کشور ما اما این مراکز دولتی و نیمه‌دولتی هستند که با تکیه بر یک بودجه مصوب سراغ یک موضوع خاص می‌روند و پخش انیمیشن برایشان مهم‌تر از درآمدزایی‌اش است. در سپهر هنری ما این جا افتاده که انیمیشن یک اثر پرهزینه و کم‌سوده است و نگاهی به آمار تولیدات و فروش آنها، متاسفانه این نکته را تایید می‌کند و باید برای این مشکل راهی پیدا کرد. یکی از راهکارهای مناسب حضور موثر شرکت‌ها، بخش خصوصی و استفاده از شخصیت‌ها و داستان‌های جذاب است. اگر بپذیریم که از دوره «سیاسا کتی» و «تهران ۱۵۰۰» کار کرده‌ایم و نیازی به داستان‌های جذاب در فرم‌های تازه یا امکانات جدید داریم، آن‌وقت متوجه می‌شویم که هزینه کردن برای انیمیشن، نه اسراف است و نه دور ریختن پول. انیمیشن اگر خودش بتواند درآمدزایی کند آن‌وقت می‌تواند دستمزدهای استاندارد هم پرداخت کند و دیگر دلیلی برای مهاجرت یا حتی کارکردن صرف برای کشورهای همسایه وجود نخواهد داشت. شاید در ظاهر مشکل از تفاوت دریافتی‌ها در داخل و خارج باشد، اما اگر کمی منصف و دقیق باشیم متوجه خواهیم شد که مساله اصلی عدم‌توجه و حمایت صحیح و کامل از نیروهای داخلی است. نیروهایی که در داخل کشور آموزش دیده‌اند اما چراغی برای آنها روشن نیست.

گفت‌وگوی «فرهیختگان» با بابک نکویی، کارگردان انیمیشن و مدرس دانشگاه تهران

از انیمیشن حمایت می‌شود اما دستمزدها ارزان است

تفاوت در دقیقه‌ای ۱۶ میلیون و دقیقه‌ای ۲۵۰ میلیون تومان است

شاید آنها که بشنوند از بدعهدی و حق نشناسی انیماتورها بگویند اما ماجرا به همین سادگی نیست. در گفت‌وگو با بابک نکویی مطرح شد که تفاوت دستمزدهای انیمیشن داخلی و خارجی آن‌قدر زیاد است که انیماتورهای ایرانی ترجیح می‌دهند با شرکت‌ها و کمپانی‌های خارجی کار کنند و به دلار پول بگیرند. آنها وقتی می‌بینند که هزینه زندگی در ترکیه به اندازه هزینه زندگی در ایران است اما درآمدش چندین برابر بیشتر است و هروقت بخواهند می‌روند و می‌آیند ترجیح می‌دهند که بروند و درآمد یک سال کار در ایران را در یک ماه کار در کشور همسایه به دست بیاورند. این مساله و همچنین نبود سفارش دهندگان و سازندگان تشکیلاتی باعث شده که انیمیشن‌سازهای حرفه‌ای دل به تک اثرها نبندند و یک درآمد ثابت و غیرریالی را ترجیح دهند. نکویی در این گفت‌وگو از دلایل به وجود آمدن وضعیت فعلی می‌گوید و پیشنهادهایی هم برای حل مشکلات فعلی می‌دهد و از شرکت‌هایی می‌گوید که در داخل کشورمان مشغول کار حرفه‌ای هستند و آینده خوبی هم برای آنها متصور است. انیمیشن ایران حتما حرف‌هایی برای گفتن دارد، اگر حمایت لازم از آن به عمل بیاید.

***

درباره تولید انیمیشن در ایران سوالات زیادی مطرح می‌شود که پاسخ به آنها می‌تواند گره بسته این حوزه را باز کند. اینکه چقدر از این ظرفیت‌ها در داخل استفاده می‌شود و چقدر می‌توان کار تشکیلاتی انجام داد؟ چقدر از جهایی که کار می‌کنند یا رسانه‌های دیگر کار می‌کنند؟ اراده‌ای وجود دارد که انیمیشن داخلی قدرت بگیرد؟

سوال قدری کلی است. برای اینکه صحبت را باز کنم درونمایی از وضعیت بیان می‌کنم و بعد پیش‌بینی برای آینده دارم. پیشنهادی هم برای بهتر شدن وضعیت انیمیشن می‌دهم. الان وضعیت انیمیشن ایران درحال گذار است. انیمیشن ایران از یک دوره که سفارش‌دهنده‌های محتوا و تولید انیمیشن عموما دولتی بودند و بخش زیادی هم از این سفارش‌ها شامل صداوسیما می‌شد و بخش کوچک‌تری هم سفارش‌دهنده‌های مربوط به نهادها و ارگان‌های وابسته به حاکمیت یا دولتی بود گذر کرده است. مثلا سازمان مبارزه با مواد مخدر، سازمان آب، گاز، برق، راهنمایی و رانندگی و نیروی انتظامی سفارش‌هایی با محتوای آموزشی و فرهنگ‌سازی برحسب نیازهای خود می‌دادند. محتوا صرفا سرگرم‌کننده نبود و انیمیشن خدماتی یعنی تبلیغات فرهنگی و آموزشی بود. در تلویزیون بحث سرگرمی و محتوا و تولیدات سریال و انیمیشن‌هایی که هم جنبه سرگرمی داشتند و هم جنبه‌های آموزشی داشتند دنبال می‌شد، به هرحال عمده فعالیت‌ها اینچنین بود. سفارش تولیدات خصوصی هم مختص انیمیشن‌های تبلیغاتی بود؛ مثل ساخت انیمیشن تبلیغاتی برای برند و محصول یفکا! اینها عمده سفارش‌ها در ایران بود. در این سفارش‌ها محدودیت در کیفیت وجود داشت به‌خصوص سفارش‌های دولتی که بیشتر حجم سفارش‌ها بودند، که هم قیمت را به‌سختی بالا می‌بردند و معمولا قیمت متناسب با کیفیت بالا نمی‌رفت.

قیمت‌ها چه میزان بودند؟

خیلی تغییر کرده است. از دقیقه‌ای ۵۰۰-۴۰۰ هزار تومان برای سریال در سال ۱۳۸۰ بوده تا الان که به ۱۶-۱۵ میلیون در دقیقه رسیده است. ممکن است در این میان قراردادهایی بالاتر هم بوده باشد، ولی عرف و میانگین آن را بیان می‌کنم. از اوایل دهه ۸۰ تا اواخر دهه ۹۰ این محدوده قیمت‌ها بوده است و طی این ۱۰ سال قیمت‌ها این اندازه تغییر کرده، ولی همچنان قیمت انیمیشن به‌نسبت قیمت جهانی آن خیلی پایین است.

به خاطر همین است پیشنهادهای زیادی از مالزی و چین و کشورهای همسایه برای انیماتورهای ایرانی می‌رسد؟

بله. دلیلش همین است و می‌خواهم به این ماجرا برسم. انیماتورهای ایرانی اوایل دهه ۸۰ از لحاظ تجربه و کیفیت ضعیف‌تر از الان بودند. اوایل دهه ۸۰ آدم‌های باتجربه کمتر بودند. کم‌کم به‌واسطه گسترش اینترنت و دسترسی به آموزش رایگان ازطریق اینترنت یا آموزش‌های کم‌هزینه قابل‌های آموزشی در اینترنت که اگر فرد مسلط به زبان انگلیسی بود می‌توانست آنها را دانلود کند، دسترسی به دانش اضافه شد و بچه‌های ایرانی هم پیشرفت کردند. اتفاقی که افتاد این بود که تولیدات ایران سمت تولیدات با کیفیت بالا نمی‌رفت و عمدتا تولیدات تلویزیونی بود، تولیدات با سرعت بالا متمرکز بود. یعنی حجم تولید زیاد بود و می‌گفتند این میزان دقیقه در سال می‌خواهیم به‌جای اینکه بگویند این کار با این میزان کیفیت می‌خواهیم. روی کیفیت خیلی متمرکز نبودند و الان هم بحث کیفیت مطرح نیست و همچنان کمیت برای آنها مهم‌تر از کیفیت است. تلویزیون این ساعت برنامه پخش می‌کند و این ساعت تولید محتوای داخلی داشته باشیم و این ساعت عقب از تولید هستیم. سالی چندهزار دقیقه تولید نیاز داریم. یعنی باز کمیت بر کیفیت ارجحیت دارد و این نکته باعث شده شخصیت انیمیشنی با کیفیتی مثل کلاه‌قرمزی پا پت و مت نداشته باشیم. کلاه‌قرمزی از دهه ۷۰ پخش می‌شود و نزدیک به ۳۰ سال است خلق شده و محبوبیت آن‌هم افزایش داشته است. پس ایرانی‌ها می‌توانند تولید محتوای شخصیت‌های محبوب بکنند. جناب خان هم یک نمونه است. در دنیای عروسکی با کیفیت، ایرانی‌ها خوب هستند، ولی در انیمیشن شخصیت‌های محبوب خیلی کم هستند. در حد پت و مت، پلنگ صورتی، تام و جری و غیره. ایرانی‌ها نمونه داخلی ندارند. دلیلش نوع نگاه و دیدگاه موجود در سیستم است و نوع سفارش‌هایی است که در انیمیشن ایران وجود دارد و به این امر اهمیت ندادند و هنوز هم کم اهمیت داده می‌شود. در این ماجرا سفارش‌دهنده‌ای که بخواهد پول خود را از تولید دربیاورد باید پولی بگیرد و انیمیشنی بسازد. باید سود را از روی این بردارد، پس هرچقدر ارزان‌تر و سریع‌تر بسازد، پول بیشتری برمی‌دارد و در زمان کمتری به پول خود می‌رسد. این نشان می‌دهد این ساختار سفارش دولتی مساوی با بی کیفیت کار کردن است، چون در تمام دنیا سود انیمیشن از فروش محصولات جانبی یا از پخش آن است. کسی از تولید انیمیشن سودی برنمی‌دارد.

برای اینکه به سوددهی برسد باید چه کرد؟

باید وارد بازار جهانی شویم. باید موضوعات جهانشمول باشد.

یعنی درآمد باید به دلار باشد؟

موضوع باید ابتدا جهانشمول باشد و یک فرد خارجی آن را بفهمد. داستان را باید طوری بسازید که اگر دوبله شود، امکان فهم برای خارجی‌ها باشد. مثلا شکرستان با اینکه فروش خارجی دارد، ولی خیلی محلی است. یک آدم در ژاپن طنز این را درک نمی‌کند. در زمینه انتخاب موضوع ژاپن در دهه ۱۹۵۰ مثلا استودیو «نیپون» شروع به تولید انیمیشن کرد تا اوایل دهه ۷۰ که ایران هم خیلی از این انیمیشن‌ها را پخش کرد؛ مانند خانواده دکتر اینست، ماجراجان، بچه‌های مدرسه والت، بچه‌های کوه آلپ، راماکل، پینوکیو، سندباد و غیره. اینها انیمیشن‌های یک شرکت در ژاپن بود. اگر دقت کنید انیمیشن‌هایی ساخته که داستان‌هایش برای مردم دنیا آشنا است. مثلا سندباد از هزار و یک شب، پینوکیو از کتاب معروف پینوکیو از کتاب معروف خانواده سوئیسی رابینسون خانواده دکتر اینست ساخته شد. مثلا ماجراجان یک رمان معروف است. انیمیشن‌های دیگر همچون بینوایان ویکتورهوگو و هاکلبریفین از رمان‌های مشهور بود.

همه اینها هم بحث جهانشمول داشتند؛ یعنی بحث خانواده یا بحث انسانی بوده است.

بله. وقتی وارد بازار می‌شوید و هاکلبریفین یا بابا لنگ‌دراز را می‌شناسند، چون از ادبیات جهان استفاده شده است. این نگاه جهانشمول است. انیمیشن فوتالیست‌ها به موضوعی پرداخته که جهانشمول است. تلاش یک تیم برای راه یافتن به مسابقات رده‌های بالاتر است. موضوعات به‌نحوی است که به‌راحتی قبول می‌کنید و می‌خواهید و این موضوعات کاملا برگرفته از موضوعات جهانی است، نه صرفا کشوری همچون ژاپن، کمااینکه ادبیات خود را درکنار اینها کار کرد و روی موضوعات خود کار کرد و بعد از اینکه وارد بازی‌های جهانی شد فرهنگ خود را درقالب انیمیشن‌هایی به‌نام اینیه به دنیا معرفی کرد که خیلی متمرکز بر فرهنگ ژاپن است و در دنیا معروف است و طرفدار دارد. ژاپن در شروع با چنین دیدگاهی وارد بازار جهان شد و انیمیشن‌ها محصولش بودند یعنی می‌توانست به هر کشوری بفروشد. کارها سه ۲۶ زبان دبا ترجمه شده بود. این یعنی پول را از فروش درسی آورد و ما در ایران پول خود را از نفت درمی‌آوریم؛ یعنی دولت پول نفتی دارد و بخشی را هزینه فرهنگ‌سازی می‌کند و به صداوسیما و به تهیه‌کننده می‌دهند تا بسازند. مشخص است که این روش سودآور نیست. صداوسیما روی همین رویکرد و نگاه تصمیم گرفته بود قیمت را پایین نگه دارد، چون باید با یک رقم ثابتی انیمیشن بسازد. وقتی تعداد زیاد لازم داشت نمی‌توانست قیمت را خیلی زیاد روی انیمیشن خرج کند. بازار جهانی هم بازار محدودی بود و خیلی در آن دغدغه جدی نهادهای دولتی نیست و انیمیشن‌های ایران با قیمت کم است. کم‌کم که اینترنت گسترده‌تر شد کیفیت بچه‌های انیمیشن در ایران بالاتر رفت و خود اینترنت امکان ارتباط به‌وجود آورد و لازم نبود ژاپن برود و انیمیشن کار کنید، بلکه از همین جا می‌توانستید با ژاپنی‌ها و اروپایی‌ها ارتباط برقرار کنید و کم‌کم دلار افزایش یافت و قیمت دلار و ریال زیاد شد، درنتیجه قیمت به‌صرفه شد. هزار دلار معادل ۲۵ میلیون تومان بود؛ به‌عبارتی یک دقیقه انیمیشن هزار دلاری از بالاترین قیمت انیمیشن‌هایی که در ایران تولید می‌شود بالاتر است؛ یعنی دوبرابر قیمت صداوسیما است. چرا باید با انیمیشن داخلی کار کنند وقتی می‌توانید پول بیشتری برای تولید انیمیشن برای خارج از ایران بگیرید؟ بنابراین بچه‌های ایرانی که با کیفیت بودند به‌تدریج با قیمت‌های ارزان جذب پروژه‌های دورکاری خارجی شدند.

درواقع پول سفر هم نمی‌دهند و درآمدشان هم دلاری است.

درست است. بچه‌های ایرانی در جابه‌جا کردن پول دچار مشکل شدند و خیلی‌ها به ترکیه رفتند. رفتن به ترکیه آسان است، چون نه ویزا می‌خواهد و نه درخواست می‌خواهد و کار کردن در آنجا هم مشکلی ندارد و حساب بانکی هم می‌تواند باز کنید با اینکه آنجا شهروند نیستید. خانه‌ای اجاره کنید، روی خانه می‌توانید حساب بانکی داشته باشید. اگر شانت کنید آنجا مقیم شدید می‌توانید از خدمات بانکی استفاده کنید و هر ۶ ماه یک‌بار هم ویزای خود را تمدید می‌کنید. الان قیمت اجاره در تهران چقدر است؟ در ترکیه اجاره خانه نسبت به تهران ارزان‌تر است و طرف با کاناداتا کار می‌کند، ولی در ترکیه زندگی می‌کند، چون هزینه با تهران خیلی فرق نمی‌کند و دستمزد دلاری می‌کند، چون هزینه به حساب خود او می‌آید.

و درآمد اینماتور بیشتر می‌شود، اما هزینه‌اش برابر است.

بله. پول هم به حساب خودتان می‌آید و بحث تحریم و مشکلات اینترنتی وجود ندارد. بچه‌های ایرانی شروع به رفتن به کشورهای اطراف کردند و خیلی‌ها که توانستند، در شرکت‌های بزرگ دنیا به‌عنوان نیروی کار مجرب کار کنند و به‌واسطه کار خود ویزای مهاجرت و کار گرفتند و وارد کشورهای مختلف اروپایی یا آمریکای شمالی و آسیای شرقی شدند.

از داخل هم اراده‌ای نبود که اینها را ساماندهی کند و بودجه‌ای دراختیار اینها قرار دهد؟

اراده به‌تنهایی کافی نیست. حمایت وجود دارد، انیمیشن در ایران حمایت می‌شود و کشورهای کمی هستند که انیمیشن‌ها دولتی داشته باشند؛ یعنی دولت پول بدهد که انیمیشن بسازند.

مشکل کجاست؟

مشکل این است که دستمزد در حوزه انیمیشن ارزان است و جوابگوی زندگی نیست.

الان دغدغه‌ای هزار دلار است برای بچه‌هایی که بیرون کار می‌کنند؟

بالاتر است. از هزار دلار به بالاست.

سقفش چقدر است؟

سقف ندارد. من دقیقه‌ای ۱۰ هزاردلار هم سراغ دارم.

برای کار بچه‌های ایرانی این رقم را پرداخت می‌کنند؟

بله. حال مقایسه کنید که دقیقه‌ای ۲۵۰ میلیون تومان کجا و دقیقه‌ای ۱۶ میلیون کجا!

۱۶ میلیون در ایران بالاترین حد است؟

بله. برای کل انیمیشن‌ها نیست، بلکه فقط برای انیمه است؛ مثلا دوهزار دلار فقط برای انیمه است یعنی برای یک بخش کار که متحرک‌سازی است.

درحالی که ۱۶ میلیون در ایران برای کل کار است.

نمی‌خواهم نگاه منفی به داخل داشته باشم، ولی راهکار چیست؟ راهکار فعال شدن شرکت‌های خصوصی با بنیه مالی بالاست. شرکت‌هایی که برایشان تولید کار و کسب درآمد مهم است. بودجه دولتی ندارند که خرج کنند و باید شرکت در ساختار یک شرکت سودآور کار کند. این شرکت‌ها در بازار رقابتی هم به کیفیت اهمیت می‌دهند و هم ارزآوری مهم است. دولت ایران به‌جای سرمایه‌گذاری مستقیم باید کمک کند زیرساخت و حمایت از تولیدکننده داخلی داشته باشد. یکی از صحبت‌های مقام معظم رهبری را داشتیم که جایی که شرکت‌های خصوصی است شرکت‌های دولتی نباید به‌عنوان رقیب وارد شوند. باید ۱۰۰ درصد حمایتی باشد. جایی که شرکت خصوصی می‌تواند فعالیت کند شرکت‌های دولتی نباید شکل بگیرند، بلکه در زیرساخت در حوزه حمایت وارد شوند. به‌عنوان شتاب‌دهنده و تسهیل کننده وارد شوند. من می‌گویم در ایران الان چون نیروی خوب داریم باید روی آموزش سرمایه‌گذاری کنیم و همچنین باید روی بحث حمایت از شرکت‌های خصوصی سرمایه‌گذاری شود. درحال حاضر شرکت‌های خصوصی خوبی هم فعال هستند که دغدغه‌مند هستند، متناسب با ارزش‌ها و فرهنگ ایران اسلامی کار می‌سازند، متناسب با نیاز داخل کار می‌سازند و نگاه و نگرش آنها جهانی و بین‌المللی است. درضمن برای هزینه‌های خود باید درآمد داشته باشند، بنابراین باید در ساختار درست وارد کار شد. باید بسازند که از آن پول دربیاورند. خیلی به این شرکت‌ها امیدوارم. اگر بتوانند بحث نیروی انسانی و تربیت نیروی انسانی و بحث سفارش کار را سامان دهند و به سرانجام برسانند و دولت هم به جای رقابت درجهت حمایت از آنها برآید و تسهیلات و زیرساخت به آنها بدهد، اینها می‌توانند بازار انیمیشن را در ایران و جهان تغییر دهند.

۹ اینترنت که گسترده‌تر شد کیفیت بچه‌های انیمیشن در ایران بالاتر رفت و خود اینترنت امکان ارتباط به‌وجود آورد و لازم نبود ژاپن بروید و انیمیشن کار کنید، بلکه از همین جا می‌توانستید با ژاپنی‌ها و اروپایی‌ها ارتباط برقرار کنید و کم‌کم دلار افزایش یافت و قیمت دلار و ریال زیاد شد، درنتیجه قیمت به‌صرفه شد. هزار دلار معادل ۲۵ میلیون تومان بود؛ به‌عبارتی یک دقیقه انیمیشن هزار دلاری از بالاترین قیمت انیمیشن‌هایی که در ایران تولید می‌شود دوبرابر قیمت صداوسیما است

ادامه در صفحه ۱۳

ادامه از صفحه ۱۲

مصائب ساختن انیمیشن در ایران

حامد جعفری
تهیه‌کننده سینما و مدیر استودیو هنر پویا

وقتی به گذشته نگاه می‌کنم، در کشورمان انیمیشن هم مثل بسیاری از حوزه‌های دیگر، مسیر بسیار پرفرازونشیبی را از آغاز تا امروز طی کرده است. یعنی اگر تلاش‌هایی که اسفندیار احمدیه از سال ۱۳۳۵ درکنار جعفر تجارتچی، پرویز اصانلو، نصرت‌اله کریمی، پترس پالیان و اسدالله کفافی برای انیمیشن ایران شروع کرد، آغاز نمی‌شد و اولین انیمیشن در اداره هنرهای زیبا ساخته نمی‌شد یا بعدها کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان به فکر ساخت انیمیشن نمی‌افتاد و انیمیشن نمی‌ساخت یا باز بعدترها طی دهه ۶۰ که کامپیوتر تازه وارد ایران شده بود، تلاشی برای استفاده از این ابزار برای ساخت انیمیشن‌های امروزی صورت نمی‌گرفت یا اگر دوست و برادرم محمد ابوالحسنی برای اولین اکران انیمیشن در سینماهای کشور تلاش نمی‌کرد و از جان مایه نمی‌گذاشت، شاید ایران هم امروز مثل بسیاری از کشورهای دیگر، چیزی به نام سینمای انیمیشن نداشت.

بارها گفته شده که انیمیشن برخلاف بقیه آثار و گونه‌های بصری، متکی به یک فرد یا تألیف ذهن یک شخص نیست و تولید آن جمعی، استودیومحور و کمپانی‌محور است (در تلویزیون‌ها تهیه‌کننده‌گان، مولف و محور ساخت آثار هستند و در سینمای رئال، کارگردانان مولف و محور ساخت آثارند؛ اما در سینمای انیمیشن کمپانی‌ها مولف بوده و محور ساخت آثار به‌شمار می‌روند. یعنی همان‌طور که وقتی به ذهن‌مان مراجعه می‌کنیم، در سینمای رئال مثلا می‌گوییم آثار نولان، آثار تارنتینو یا مثلا آثار حاتمی‌کیا و آثار را به نام کارگردان آنها می‌شناسیم، اما وقتی به انیمیشن می‌رسیم می‌گوییم آثار دیزنی، آثار پیکسار، آثار دریم‌ورکس و آثار را به نام کمپانی‌های سازنده آنها می‌شناسیم و این یکی از تمایزات مهم سینمای انیمیشن است) اما این را هم باید اضافه کرد که اشخاص زیادی درطول شصت و چندسال گذشته برای امروز ما زحمت کشیده‌اند و قدم‌به‌قدم و آجربه‌آجر روی هم گذاشته‌اند تا به پشتوانه تلاش، کوشش و بعضا ازخودگذشتگی آنها، سینمای انیمیشن در ایران تا اینجا پیش بیاید. پس باید بدانیم انیمیشن از این حیث مرهون تلاش‌تک‌تک این افراد است، حتی اگر نامی از آنها در ذهن‌هایمان باقی نمانده باشد.

درنتیجه تلاش‌ها و زحماتی که ذکر شد، در سال‌های اخیر به لطف «شکل‌گیری استودیوهای انیمیشن‌سازی»، «افزایش تلاش بخش خصوصی برای ساخت انیمیشن در کشور»، «رشد و توسعه زیرساخت‌های فناوری» و «پیشرفت‌های خوبی که به‌لحاظ تکنیکی و فنی در سینمای انیمیشن در دو دهه اخیر شکل گرفت»، اقبال جوانان و نوجوانان نیز به یادگیری و استفاده از ابزارهای ساخت انیمیشن به‌طور چشمگیری بیشتر شده است. یعنی درمقایسه با ده، پانزده سال قبل‌تر و برپایه تسلطی که نسل‌های جدید بر حوزه‌های فناورانه یافته‌اند، استقبال جوانان و نوجوانان برای ساخت انیمیشن به‌طور فزاینده‌ای درحال رشد است، این مسیر رشد وقتی از رهگذر استودیوها و ساخت آثار حرفه‌ای عبور کرده و می‌کند، منجربه تربیت اعجوبه‌هایی شده که در هم‌افزایی‌های کار جمعی، کارهایی می‌کنند که تا همین چندسال پیش هم، کمتر باورمان می‌شد یک روز به چنین حدی از توانمندی دست یابیم.

اما متاسفانه به‌دلیل آنکه اکوسیستم انیمیشن کشور با مشکلات و اختلالاتی همچون: «فقدان برنامه‌ریزی و سیاستگذاری مشخص و مدون»، «نبود نهاد متولی و تصمیم‌گیر»، «عدم تخصیص متناسب و صحیح منابع مالی درجهت رشد و شکوفایی این هنر-صنعت»، «اختصاص منابع نامتعارف به اشخاص خاص و مجموعه‌های خصوصی (که با منابع عمومی جولان داده و علی‌رغم آنکه بارها تجربه‌های نامولفی را ایجاد کرده و به جامعه انیمیشن لطمه‌های مختلفی زده‌اند، اما همچنان به ارتزاق از بیت‌المال مشغولند)»، «بی‌توجهی به هنرمندان عرصه انیمیشن و آثارشان و عدم اختصاص حمایت‌های معمول به ایشان» و... مواجه است، لذا همه و همه منجر به آن شده که هنرمندان نجیب انیمیشن‌ساز درمجموع این‌طور احساس کنند که کشورشان برای آنها برنامه‌ای ندارد. پس شاید طبیعی باشد که با بروز برخی ناهنجاری‌های اقتصادی همچون کاهش شدید ارزش پول ملی در سال‌های اخیر، بعضا به این سمت سوق پیدا کنند تا قید ساخت آثار وطنی (با همه زمینه‌هایی که برای خلق اثر و شکوفایی خلاقیت، نوآوری، ایده‌پردازی و غیره برایشان ایجاد می‌کند) را بزنند و ظرفیت و توان خودشان را دراختیار تولید محتوای غیرایرانی بگذارند.

پس به‌نظر می‌رسد تا دیر نشده مسئولان و تصمیم‌گیران، باید فکری برای رفع مشکلات و اختلالات یادشده کنند.

۹ چارسو

ساخت سریال جدید هندی با ستاره‌های پاکستانی

فواد خان و صنم سعید دو نفر از شناخته‌شده‌ترین ستاره‌های پاکستانی، کار فیلمبرداری سریالی که هنوز نام آن مشخص نشده را برای یک‌سرویس استریمینگ هندی به پایان رسانده‌اند. این سریال برای برند زندگی، ساخته شده که بخش مخصوص پخش محتوای هند و پاکستان برای سرویس استریمینگ GlobalZEE۵ هند است. این سریال عناصر تراژیسم جادویی را با فانتزی ماورا طبیعی مخلوط می‌کند و همچنین عناصر خانوادگی دارد. کارگردان آن عاصم عباسی است که مدتی پیش نخستین پروژه اوریجینال پاکستانی برای برند زندگی یعنی «چورل‌ها» را کارگردانی کرده بود و همچنین فیلم سینمایی «کیک» را ساخته است. خان در سریال جدید نقش پدری را ایفا می‌کند که سعی دارد برای پسرش تمام نقش‌های پدری را ایفا کند که خودش از آنها بهره نبرده بود. سعید هم نقش اول زن سریال است که راز و رمزهای ماورا طبیعی دارد و تلاش می‌کند به اطرافیانش کمک کند. این سریال خارج از استودیو در لوکیشن‌های مختلف در کراچی و دره هونزا فیلمبرداری شده است. عباسی گفت: «این فیلمبرداری برای من خیلی جنبه شخصی داشت. بیش از پنج‌ماه طول کشید و چالش برانگیزترین تجربه زندگی‌ام بود، اما در عین حال خیلی لذت‌بخش بود.» وی اضافه کرد: «باوجود اینکه خیلی روزهای جالبی در حین فیلمبرداری داشتیم، آخرین روز مخصوصا پر از اکشن بود. یادم می‌آید ماشینی که قرار بود از آن استفاده کنیم کار نمی‌کرد و بنابراین از ماشین شخصی خودم استفاده کردیم. فواد حسابی باید از آن کار می‌کشید و در یک جاده باریک ترمز دستی می‌کشید و دور می‌زد. صحنه خوبی شد، ولی من تایر جدید لازم دارم.» خان درکنار موفقیت‌هایش در پاکستان، نقش‌آفرینی‌های محبوبی در تعدادی فیلم‌ها یا بودی از جمله کاپوروپسران و خوسرات هم داشته است.

شادروان پروانه نمایش گرفت

فیلم «شادروان» که یکی از گزینه‌های اکران نوروزی است، پروانه نمایش گرفت. شادروان، به کارگردانی حسین نمازی و تهیه‌کنندگی عباس نادران یکی از هفت فیلم معرفی شده برای اکران نوروزی است که نمایش آن در ایام عید به دریافت پروانه نمایش منوط شده بود. اداره کل روابط عمومی سازمان امور سینمایی و سمعی بصری اعلام کرده که «شورای پروانه نمایش فیلم‌های سینمایی، در جلسه اخیر با صدور پروانه نمایش برای فیلم شادروان موافقت کرده است. این فیلم در جشنواره فجر چهارم و نمایی شد و سیامهراد، نازنین بیاتی، رویا تیموریان، بهرنگ علوی، کلاره عباسی و رضا رویگری جمعی از بازیگران آن هستند. تهیه‌کننده این فیلم چندروز قبل اعلام کرده بود برای دریافت مجوز اکران، «چیزی حدود چهار دقیقه از فیلم حذف و تغییراتی در یک سوم پایانی فیلم ایجاد شده است. ۱ هفته اول اسفند مرتضی شایسته، سخنگوی شورای صنفی نمایش درمورد فیلم‌های اکران نوروز گفت: «فیلم‌های روز صفر به کارگردانی سعید ملکان، «موقعیت مهدی» به کارگردانی هادی حجازی‌فر، «امینو» به کارگردانی داریوش مهرجویی، «مرد بازنده» به کارگردانی محمدحسین مهدویان، «عقرب» به کارگردانی کاظم دانشی، «قدغن» به کارگردانی مجید مافی و «شادروان» به کارگردانی حسین نمازی، فیلم‌های قطعی راه‌یافته به اکران نوروز ۱۴۰۱ هستند. اکران این فیلم‌ها از روز جهجهم اسفندماه به‌صورت همزمان در سینماهای سراسر کشور آغاز خواهد شد، اما شورای صنفی اکران هنوز درباره افزایش قیمت بلیت سینماها برای اکران در سال جدید تصمیم‌گیری نکرده است، «نکته مهم اینجاست که گران شدن بلیت سینماها تقریبا قطعی شده و قرار است این اتفاق در سال جدید بیفتد.

زهره فکور صبور بازیگر سینما و تلویزیون درگذشت

زهره فکور صبور، بازیگر سینما و تلویزیون، در سن ۴۳ سالگی و به‌صورت ناگهانی درگذشت. با اعلام پزشک قانونی او به‌علت خوردن قرص آرامبخش ساعت هشت شب به بیمارستان منتقل شده، اما پزشکان موفق به نجات وی نشده‌اند. روابط عمومی معاونت سیما هم با تایید خبر درگذشت این بازیگر، فقدان زهره فکورصبور را به خانواده‌وی و جامعه هنری تسلیت گفت. برخی بازیگران هم با انتشار پست‌هایی جداگانه، ازدست دادن دوست و همکار خود را اعلام و تاثرشان را از این اتفاق ابراز کرده‌اند. فکورصبور در سریال‌هایی چون «نلوان»، «مسافری از هند»، «روزگار جوان